Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

ВРЕМЯ

2013 жыл 17-чи июль, бараз кюн.
№ 135 (19306)
Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КъМР-ни Башчысыны почтасы

Ростовдан - ыспас сёзле

Быйыл 1-чи июньдан башлап 30-суна дери кезиуню ичинде Къабарты-Малкъарны Башчысыны Интернет-приёмныйине (www.glava.kbr.ru) 206 письмо тюшгенди. Аланы асламысы (56-сы) республиканы жамауатын артыкъда бек тынгысыз этдирген жумуш бла, жашау болумла бла байламлыдыла. Иш табаргъа болушугъуз деп 12 адам жазгъанды. Саулукъ сакълауда кемчиликлеге да 23 тарыгъыу келгенди. ЖКХ-да проблемаланы оналтаулан кётюргенди.

Юч письмода жартылыкъла сёгюледиле, 14-сюнде халны игилендириуню амаллары кёргюзтюледи. Интернет-приёмныйге жазгъанладан 75-си да жер-жерли самоуправленияны эмда ЖКХ-ны службаларыны ишлеринден тарыгъадыла. Арсен Каноковха ыспас этип да 7 адам жазгъанды.

Ол санда Малка элден «Балыкъ ауз» ансамбльде тепсеген сабийлени ата-аналары КъМР-ни Башчысындан Битеуроссей хореография конкурсха къатышыр ючюн, Москвагъа барыргъа болушурун тилеген эдиле. Арсен Баширович, письмону жууапсыз къоймай, бу чыгъармачы коллективни «Звёзды Кавказа светят в Москве» деген искусстволу фестивальгъа барыууна себеплик этгенди. Ол а, андан кеслерини жыл санларына кёре конкурсну Гран-при саугъасын алып, бек игиге саналып къайтханды. Ансамбльни солистлери уа майдалла бла грамотала бла саугъаланнгандыла.

Нальчикде жашагъан Елизавета Аутлова республиканы оноучусуна иш табалмай къыйналгъанын билдиргенди. «Мен компьютер технологияланы инжениерими, алай иш сынауум алыкъа жокъду. Сизден бек тилейме манга иш табаргъа болушугъуз»,- деп жазгъанды ол. Арсен Каноковну буйругъу бла тиширыуну Нальчикде жарым проводникли приборла чыгъаргъан заводха микроэлектрониканы инженер усталыкъгъа чакъыргъандыла.

Акъ-Суудан Гергъокъланы Кезибан быргъылары чирип, аладан юйге суу киргенине тарыкъгъанды. Ол тилек да толтурулгъанды. «Водоканал» быргъыладан 80 метрин алып салгъанды.

Дондагъы Ростовдан жазгъан Вячеслав Матущенко республиканы Башчысына жюрек ыразылыгъын билдирип, аны алгъышлагъанды: «Хурметли Арсен Баширович! Къабарты-Малкъар Республикада къонакълагъа жарыкъ тюбей билгенлери, алагъа бек иги къарагъанлары ючюн ыразылыгъымы билдирирге сюеме. Мен юй бийчем бла бирге майда Нальчикде солугъанма. Шахар, парк, тёгерекдеги къудурет да тазалыгъы, тизгинлилиги, ырахатлыгъы, ариулугъу бла сейирге къалдырадыла. Багъаланы учузлукълары уа!..

Бир ненча кюнню ичинде биз бир эсиргенни кёрмедик! Адамларыгъыз бир огъурлула, бир тюрлю гузабалыкъ жокъ. Сыра, тютюн сатхан ларёкланы да кёрмедик!

Быллай жерле энди Россейде болмазла деп тура эдим да, бар кёреме. КъМР-ни курортларын, башхалагъа ушамагъан культурагъызны да айнытыуда мындан ары да уллу жетишимле болдурургъузну сюйгеними билдиреме. Бери энтта да келип турлугъунг, ариу табийгъатыгъызны, адепли адамларыгъызны дагъыда кёрлюгюнг келеди!»

Басмагъа **ТЕКУЛАНЫ Хауа** хазырлагъанды.

Правительство

РФ-ни Президентини буйрукълары къалай толтуруладыла

КъМР-ни Правительствосуну кезиулю жыйылыуунда онбеш бегимни проекти къабыл кёрюлгендиле. Аны премьер-министр Руслан Хасанов бардыргъанды.

Биринчиден, КъМР-ни Финансла министерствосу РФ-ни Президентини буйрукълары Къабарты-Малкъарда къалай толтурулгъанлары бла шагъырей этгенди. Министрни къуллугъун толтургъан Кетенчиланы Мурат билдиргенича, быйыл ведомствогъа юч Указ бла онюч буйрукъ берилген эди да, ала барысы да тамамланнгандыла.

Аланы араларында энчи магъана май айда этилген Указлагъа бериледи. Алада уа айлыкъ хакъны кёбейтиуню юсюнден барады сёз. Кетенчиланы Мурат айтханыча, бюджет организациялада ишлегенлени хакъларын кёбейтирге 196 миллион сом керекди да, ол барды.

Быйыл билим бериуде, саулукъ сакълауда, социальный сферада ишлегенлени айлыкъларына къошаргъа деп, аллай борч салыннганды, ол тамамланады. Сёз ючюн, устазланы хакъларын экономикада орта ёлчемге жетдирирге къолдан келгенди, культурада да ол кёбейтилгенди. «Жууаплы министерствола РФ-ни Президентини 597-чи указына тийишлиликде битеу праволу актланы жарашдыргъандыла», - дегенди докладчы.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къармашыу

Шахарчыла таза суу къытлыкъ сынамазча

Нальчик шахарда бир сутканы ичинде 70 минг кубометр таза суу къоратылады. Хайырланыучуланы аны бла жалчытыу жумуш «Водоканал» муниципальный предприятияны боюнундады. Аны башчысы Тимур Барагунов билдиргеннге кёре, ишни игилендирир мурат бла быйыл кёп мадарла этилгендиле. Ол санда «Кишпек» скважина жангыдан ишлеп башлагъанды. Аны хайыры бла жиберилген сууну ёлчеми бир суткагъа он минг кубометрге кёбейгенди.

Шалушкада эмда Кенжеде объектлеге тёрт жангы насос сатып алыннганды. «Дубки» скважинада уа, сынау халда, хар сутка сайын 1500 киловатт электрокюч аягъан шёндюгюлю электрооборудование орнатылгъанды. Жууукъ кезиуде быллай техника энтта да эки жерде ишлеп башларыкъды.

Специалистлени тергеулерине кёре, аланы хайыры бла хар жыл сайын 4 миллион сом аяргъа онг боллукъду. Долинскийде «Головной» станцияны жангыртыу а бюгюнлюкде баш борчладан бириди. Предприятие анда кеси кючю бла тазалаучу фильтрлеге ремонт этип башлагъанды, жууукъ кезиуде аны быргъылары да алышынырыкъдыла.

Суу быргъыланы жылдан-жылгъа тозурай баргъаны берилген жумушланы качествосун тюшюреди эмда предприятиягъа заран келтиреди. Шахарны суу бла жалчытыу схемасын жангыртмай, тазалаучу мекямлагъа тынгылы ремонт этмей эмда эски быргъыланы алышындырмай «Водоканалны» къоранчлы предприятиядан файдалы этерге эм сууну качествосун игилендирирге амал боллукъ тюйюлдю. Аны бла байламлы жангыртыу программа шёндю республиканы Энергетика, жашау журт-коммунальный мюлк эмда тариф политика министерствосунда сюзюле турады.

- Бизни жаланда бир борчубуз барды – адамланы таза суу бла жалчытыу, -дегенди Тимур Барагунов. -Алайды да, быйыл да бу жумушну толусунлай тамамларгъа къолдан келгенни аямазгъа кюреширикбиз, -деп чертгенди ол.

ГУЗЕЛАНЫ Индира.
КъМР-ни Энергетика, жашау журт-коммунальный мюлк эмда тариф политика министерствосуну пресс-службасы.

СУБСИДИЯЛА

Эм иги проектле сайланырыкъдыла

Къабарты – Малкъар Республикада школгъа дери билим берген системаны жангыртыргъа 635 миллион сом бёлюнюрюкдю. Ол ахчагъа алты сабий сад ишленирикди, алада уа 980 адамгъа жер табыллыкъды. Алай бла Нальчикде-200, Нарткъалада-140, Каменномостда, Огъары Курпда бла Жемталада да жюзюшер жер ачыллыкъдыла.

Бу проект жашауда КъМР-ни Правительствосу Россей Федерацияны Билим бериу эм илму министерствосу бла этген келишимине кёре бардырыллыкъды. Республикагъа ол ишлеге деп федеральный бюджетден 507, 97миллион сом субсидия берилликди. Аны бла бирге жер-жерли бюджетден да 126, 99 миллион сом бёлюнюрюкдю.

КъМР-ни Билим бериу эм илму министерствосу алгъадан окъуна районлада, шахар округлада да школгъа дери билим бериу учреждениялагъа тынгылы къурулуш-ремонт бардырыргъа неда жангыдан сюерге керек болгъаны бар эсе, заявкалагъа къарагъандыла. Анга кёре бюгюнлюкде этилирге керекли ишлени белгилегендиле

Къурулушла башланырдан алгъа башда сагъынылгъан министерство жашауда бардырыллыкъ проектлени жарашдырлыкъды. Аны бла байламлы министерствону специалистлери СКФО-да ишлене тургъан сабий учреждениялагъа къарагъандыла. Аладан эм иги проектле сайланырыкъдыла.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Эл мюлк

Продукция чыгъарыу бла алчыланы санында

Быйылгъы жылны беш айыны эсеплерине кёре, Къабарты-Малкъар Республика эл мюлк продуктла чыгъарыуу бла Шимал-Кавказ федеральный округда экинчи жердеди. Аны жети регионуну ичинде биз адам башындан тергеп алгъанда, продукцияны 7,068 минг сом багъасы этгенбиз. Эл мюлкде продукцияны жарашдырып кюрешген тюрлю-тюрлю иеликлери болгъан мюлкле эм энчи предпринимательле битеу да башда сагъынылгъан кезиуге 6,077 миллиард сом багъасы товар хазырлагъандыла.

Озгъан жылны кёрюмдюлерине кёре, Къабарты-Малкъар ючюнчю жерге чыкъгъан эди эм эл мюлк продукция болдуруу бла, адам башындан тергеп айтханда, ол кёрюмдю 34,800 минг сомгъа жетгенди. Битеу да экономиканы ол бёлюмюнде 30 миллиард сомгъа жууукъ продукция хазырланнганды, деп билдиргендиле КъМР-ни Экономика министерствосуну пресс-службасындан.

Кюзлюк будай оруладыы

Май муниципальный районну мюлклери кюзлюк арпаны 1143 гектардан тирлигин жыйып бошагъандыла эм андан 2800 тонна мирзеу хазырлагъандыла, деп билдиргендиле бизге районну администрациясыны пресс-службасындан.

Бусагъатда уа механизаторла, чууакъ кюнлени хар сагъатын хайырлана, кюзлюк будайны терк эм заманында оруп бошаргъа кюрешедиле. «Ленинцы» эл мюлк кооперативде бу иш артыгъыракъда къуралыулу бардырылады.

Кюннге 70-80 гектардан тирлик алынады. Сабанда беш агрегат ишлейди эм бюгюнлюкге битеу да болгъан сабанланы 300 гектарындан тирлик жыйылгъанды, андан ындыргъа 600 тонна ташылгъанды.

Гектарны тирликлилиги орта эсеп бла 38 центнерден асламды. Мюлкде бу кампанияны жети-он кюнню ичинде тамамлап бошаргъа мурат барды.

«Красная нива» эл мюлк кооператив кюзлюк будайны орургъа шёндю киришгенди. Ол мында 1400 гектарны алады. Жауунла чырмамасала, бу кюнледе сабанлагъа «Агрофирма «Александровская» ачыкъ акционер обществону комбайнлары чыгъарыкъдыла.

КЪУРУЛУШ

Кёкге талпыннган къонакъ юй

Бюгюнлюкде Минги тауда, 4 минг метр бийикликде, 15 италиялы специалистле модульный конструкцияладан къуралгъан къонакъ юйню монтажын бардыра турадыла. Къурулуш ишле июль айны аягъына бошаллыкъдыла. Мекямны къууанч халда ачылыуу быйыл сентябрьде боллукъду, деп билдиргендиле Элбрус районну администрациясыны пресс-службасындан.

Эсигизге салайыкъ, КъМР-ни Башчысы Арсен Каноков озгъан жыл сентябрьде РФ-ни СКФО-да толу эркинликли келечиси Александр Хлопонин тыш къыраллы инвесторла бла бардыргъан жыйылыугъа къатышхан эди. Анда Къабарты-Малкъарда проектлени бардырыу бла байламлы соруула сюзюлген эдиле.

Ол кезиуде чекленнген жууаплылыгъы болгъан «Шимал Кавказны айнытыу корпорациясы» деген акционер обществону генеральный директору Антон Пак тыш къыраллы компанияланы бизни республикада «Шимал Кавказны тау клубу» деген проектни ишлеп башларгъа сюйгенлерин билдирген эдиле. Аны чеклеринде экстремальный эм экология туризмни айнытыргъа эм бийик тау тёппеледе къонакъ юйлени салыргъа айтылады. Арсен Каноков ол жумушла уллу проектни бир кесеги болгъанын белгилеген эди.

Шёндю Элбрусха элтген эки канат жол ишлейди. Ючюнчю ызны къурулушун бошауну юсюнден «Курорты Северного Кавказа» деген акционер общество бла сёлешиуле бардырыла турадыла. Башда сагъынылгъан къонакъ юй бла бирге бу проект Минги таугъа чыгъыуда жарашдырылгъан уллу планды.

Ал кезиуде бу проектге 200 миллион сом, артда уа бир миллиард сом инвестицияла салынырыкъдыла. Аны чеклеринде Минги тауну тийрелеринде ишленирик альпинист приютланы хайырланыуда бир кибик инфраструктураны эм ырысхы-техника жаны бла жалчытыу онгла къураллыкъдыла. Туристлеге болушлукъгъа деп интернет-портал ачыллыкъды.

Жангы къонакъ юй августну аягъына ишлеп тебирерикди эм аны ол жерледе къалай хайырланыргъа боллугъуна къараллыкъды. Бу юйде къыркъ сегиз адам жашаргъа боллукъду. Анда бир кюн тургъанылы багъасы, орта эсеп бла тергеп айтханда, 2500 сомдан атларыкъ тюйюлдю. Биринчи жыл ары келгенлеге ол багъадан 30 процент аз тёлерикдиле.

Х. АЗРЕТОВ.

УНИВЕРСИАДАНЫ ДНЕВНИГИ

Бир кюннге жыйырма тёрт «алтын»

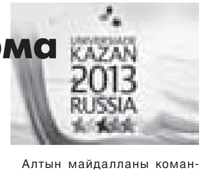

Баш кюн Универсиадада РФ-ни жыйымдыкъ командасы 45 майдал къытханды. Аладан 24 - алтын, 12 - кюмюш эм тогъузу доммакъ. Саулай да россейлиле бу эришиуледе 250 майдал алгъандыла, ол санда алтынла барындан да кёп - 126, кюмюш - 67 эм доммакъ майдалдан да - алтмыш жети. Ал тергеулеге кёре, бу кёрюмдюле бла Россей битеукоманда эсепде биринчи жерде къаллыкъды.

Майдалла саны бла экинчи жерде Къытайны спортчулары барадыла. Ала 23-алтын, 26-кюмюш эм онсегиз доммакъ алгъандыла.

Бизни командада алтын майдалланы къайыкъчыла Виктор Мелантьев, Иван Штыль, Александр Дьяченко, Юрий Постригай, Наталья Подольская алгъандыла. Художестволу гимнастикада Маргарита Мамун эм жыйымдыкъ командабыз биринчиле болгъандыла.

Алтын майдалланы командагъа дагъыда эр кишиледен къуралгъан эки командабыз скитде (стендге атыуда) эм аз калибрли пистолетден атыуда келтиргендиле. Сергей Каменский ушкокдан жатып атыуда, бассейнде бардырылгъан эришиуледе Виктория Андреева бла Анастасия Зуева биринчи жерлеге чыкъгъандыла.

Грек–рим тутушууда Шимал Кавказны келечилери Алан Хугаев, 84 килограмм ауурлукъда эрише, эрменли Максим Манукянны хорлап, алтын къоллу болгъанды. Грозныйден баргъан Ислам-Бек Альбиев а, финалда азербайджанлы гёжефге Расул Чунаевге хорлатып, «кюмюш» алгъанды.

Энчи баскетболчуларыбызны универсиаданы финалына чыкъгъанларын белгилеп айтырчады. Ала тюнене ингирликде австралиячыла бла ойнагъандыла.

Универсиаданы къууанч халда жабылыуу 17-чи июльда «Къазан-Арена» майданда боллукъду.

«Ол манга тамблагъа иги дерсди»

Къабарты–Малкъарны келечиси жыйырма жылы болгъан Мария Кучина, Къазанда Универсиадада Россейни женгил атлетикадан жыйымдыкъ командасыны санында эрише, бийикликге секирген бла хорлап, кюмюш майдалгъа тийишли болгъанды.

Финалда ол, Польшадан Камила Степанюкча, 1,96 метр планканы башы бла ёталгъан эди. Болсада Мария экинчи болады, нек дегенде Камила бизни къызыбыздан эсе азыракъ амалны хайырланнганды. Ючюнчю жерге Эстониядан спортчу Анна Ильющенко 1,94 метрни секирип чыкъгъанды.

Интервьюда жууап бере, Кучина бу жол алтын майдал алырына ышанып тургъанын да айтханды. «Экинчи жерни алгъаныма кесиме ыразы тюйюлме. Мен иги да бийикге секираллыгъымы билеме. Алай бек жарсырча да тюйюлдю, ол манга тамблагъа дерс боллукъду. Хорлатмагъан – хорламайды. Жууукъ заманда Россейни чемпионатына къатышырыкъма, анда да къарыууму аярыкъ тюйюлме»,-деп билдиреди жерлешибиз Кучина.

Басмагъа **КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан**, **КУРДАНЛАНЫ Сюлемен** хазырлагъандыла.

Жазылыу-2013

Хурметли окъуучула!

Сиз бир тюрлю сылтау бла 2013 жылны экинчи жарымына «Заманнга» жазылалмай къалгъан эсегиз, болумну тюзетирге онг барды. Июльну 25-сине дери жазылыуну жарашдырсагъыз, ана тилибизде чыкъгъан газетни 1-чи августдан алып башларыкъсыз.

Жазылыуну беш айгъа багъасы - 336 сом 10 капекди.

Бизни индексибиз - 51532

Шимал Кавказ кюн сайын — 2 бет
Неврологияда хал - министрни энчи контролюнда — 2 бет
Элинаны кёп магъаналы терезелери, эшиклери — 3 бет
Къырал советлени кезиуюнден къалгъан борчланы толусунлай тёлерикди — 3 бет
Гитче, уллу рольгъа да жан салгъан — 3 бет
Дайым да жангы затла биле — 4 бет
Бирле аскерге барыргъа унамайдыла, бирлени уа алмайдыла — 4 бет

РФ-ни Президентини буйрукълары къалай толтуруладыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Ызы бла КъМР-ни иелигинде болгъан бир-бир объектлени муниципалитетлеге берирге оноу этилгенди. Къырал ырысхы эм жер бла байламлы халла жаны бла министрни къуллугъун толтургъан Анна Тонконог билдиргенича, Прохладна районнга кенглиги минг квадрат метрге жетген мекям бериледи. Алай премьер-министрни биринчи орунбасары Ирина Марьяш мекям оюла турады, районнга жаланда жер бериледи, ол приватизация программагъа кёре сатылып, андан тюшген ахча уа РФ-ни Президентини май указларын толтуруу жумушлагъа къоратыллыкъды, деп ангылатханды.

Андан сора да, малкъар халкъны «Алан» жамауат организациясына ол бусагъатда орналгъан мекям хакъсыз бериледи. Анна Тонконог билдиргенича, бу проектге КъМР-ни Башчысы да ыразылыгъын айтханды.

Ирина Марьяш социальный магъаналы башха жамауат организациялагъа да республиканы иелигинден мекямла берилликлерин билдиргенди эмда аланы тизмелерин жууукъ заманда жарашдырып бошаргъа буйрукъ бергенди.

Быйыл энчи болушлукъчу мюлклери болгъанланы файдаларыны ёлчеми да тохташдырылгъанды. КъМР-ни экономиканы айнытыу министри Мусукланы Алий билдиргенича, быллай проект хар жылдан да къабыл кёрюледи. Ол а къолайсыз юйюрлеге болушлукъ бериуню ёлчемин санар ючюн жарашдырылады.

Черек районну администрациясыны башчысы Темиржанланы Махти бу бегимни артыкъ магъаналы болмагъанын белгилегенди. «Аны хатасындан адамла эринчек болуп барадыла. Бир ийнек тутуп, анга къарагъандан эсе, жукъ да этмей, къыралдан болушлукъ сакълап тургъанла бардыла»,- деп чертгенди ол. Болсада, бегим къабыл кёрюлгенди.

Жыйылыуда дагъыда КъМР-ни Правительствосуну бир-бир бегимлерине тюрлениуле кийирилгендиле. Мусукланы Алий билдиргенича, ала гитче бизнесни предприятияларына субсидияла бериу бла байламлыдыла. «Сёз субсидия алгъанда хазырларгъа керек болгъан документлени санын азайтыуну юсюнден барады», - дегенди министр.

Жыйылыуда «2011-2015 жыллада КъМР-де жашау журтланы къурулушун айнытыуну юсюнден» республикалы программагъа да тюрлениуле кийирилгендиле. Дагъыда ичги затланы розницагъа сатаргъа эркин этилмеген жерле да белгиленнгендиле. Табийгъат байлыкъла эм экология жаны бла министерство уа «2013-2020 жыллада КъМР-де тёгерекдеги къудуретни къоруулауну юсюнден» къырал программаны жорукълары бла шагъырейлендиргенди.

Кенгешде башха бегимлени проектлери да сюзюлюп, къабыл кёрюлгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Россей Федерацияны саулукъ сакълау министри В.И.Скворцовагъа «Лирика» эм «Тропикамид» дарман препаратланы аптека учреждениялада (организациялада), дарманланы бирге кёп санда сатхан организациялада, багъыу-профилактика учреждениялада эмда энчи иелик амал бла ишлеген врачлада хар бири тергелип эмда эсепге алынып тургъан дарманланы санына къошаргъа деген тилек бла этилген обращениясыны юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини

БЕГИМИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти **бегим этеди**:

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Россей Федерацияны саулукъ сакълау министри В.И.Скворцовагъа «Лирика» эм «Тропикамид» дарман препаратланы аптека учреждениялада (организациялада), дарманланы бирге кёп санда сатхан организациялада, багъыу-профилактика учреждениялада эмда энчи иелик амал бла ишлеген врачлада хар бири тергелип эмда эсепге алынып тургъан дарманланы санына къошаргъа деген тилек бла этилген обращениясын къабыл кёрюрге (ол бу Бегимге къошулады).

2.Бу Бегимни эмда Обращенияны Россей Федерацияны Саулукъ сакълау министерствосуна жиберирге.

3.Россей Федерацияны субъектлерини законла чыгъарыучу (представительный) къырал власть органларындан да Обращенияны къабыл кёрюрлерин тилерге.

4.Бу Бегим къалай толтурулгъанына контроль этиуню Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Урунуу, социальный политика эм саулукъ сакълау жаны бла комитетини бойнуна салыргъа.

5.Бу Бегим къабыл кёрюлген кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председателини Биринчи орунбасары Р.ЖАНИМОВ.

Нальчик шахар, 2013 жылда 2-чи июльда, №1626-П-П

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини 2013 жылда 2-чи июльда чыгъарылгъан 1626-П-П номерли Бегимине къошакъ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Россей Федерацияны саулукъ сакълау министри В.И.Скворцовагъа «Лирика» эм «Тропикамид» дарман препаратланы аптека учреждениялада (организациялада), дарманланы бирге кёп санда сатхан организациялада, багъыу-профилактика учреждениялада эмда энчи иелик амал бла ишлеген врачлада хар бири тергелип эмда эсепге алынып тургъан дарманланы санына къошаргъа деген тилек бла этилген

ОБРАЩЕНИЯСЫ

Хурметли Вероника Игоревна!

Бусагъатда Россей Федерацияда, ол санда Къабарты-Малкъар Республикада да,акъылбалыкъ болмагъанланы эм жаш адамланы араларында адамны психикасына къатылгъан «Лирика» эм «Тропикамид» дарман препаратланы багъыудан башха затлагъа хайырланыу кенг жайылып барады.

Къабарты-Малкъар Республикада аллай дарманланы асыры кёп ичгенден, алагъа юйренчек болуп, аласыз туралмагъанла болгъанлары ачыкъланнганды. КъМР-де Ич ишле министерствону дежурный бёлюмю билдиргеннге кёре, ол дарманланы кеслерине багъар ючюн угъай, бош алай ичген адамланы эслери тайып, халлары осалгъа кетип,медицина учреждениялагъа элтирге тюшген кезиуле боладыла. Ата-аналадан да аптекала ол препаратланы акъылбалыкъ болмагъанлагъа сатадыла деп,тарыгъыула келгенлей турадыла.

Къабарты-Малкъар Республиканы Саулукъ сакълау эм курортла министерствосу билдиргеннге кёре, «Лирика» дарман саусузгъа бек аз ёлчемде бериледи. Аны республикагъа кереклиси келтирилген санындан эсе жюз кереге азды. Алайды да, республиканы саулукъ сакълау учрежденияларында аны 2012 жылда 75-миллиграммлыкъ таблеткаладан 200-ден аз артыкъ упаковкасы, 150-миллиграммлыкъладан да 100 упаковкасы жетип къалгъанды. 300-миллиграммлыкъ дарманла уа ахыры бла да хайырланмагъандыла. Болсада «Лирика» дармандан аптекаланы юслери бла 2012 жылда ноябрьден башлап 2013 жылны март айына дери 7856 минг упаковкасы сатылгъанды. Аланы асламысы уа 150 эм 300-миллиграммлыкъ ёлчемледе болгъандыла.

«Лирика» эм «Тропикамид» дарман препаратланы аптека учреждениялa врач жазгъан рецептге кёре сатадыла. Алай ол бланкла эсепге алынмайдыла. Аптекалада да аллай рецептле сакъланмайдыла, алыучугъа къайтарылып къаладыла. Ол а адамны башын хайран этдирген дарманланы рецептсиз кёп санда сатыугъа жол береди, контроль органлагъа тинтиулени къыйматлы бардырыргъа чырмау этеди.

Башында айтылгъандан хыйсап этип, «Лирика», «Тропикамид» дарман препаратла бизни адамларыбызны араларында наркоманияны жайылыууна себеплик этгенлерин эсге алып, эмда аланы медицинадан башха затлада хайырланыууну тохтатыр муратда Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти къысха заманны ичинде «Лирика» эм «Тропикамид» дарман препаратланы аптека учреждениялада (организациялада), дарманланы бирге кёп санда сатхан организациялада, багъыу-профилактика учреждениялада эмда энчи иелик амал бла ишлеген врачлада хар бири тергелип эмда эсепге алынып тургъан дарманланы санына къошууну юсюнден вопросха къараларын тилейди.

Тинтиуле

Россейлилени бек жарсытхан - багъаланы ёсгенлери эм ЖКХ-ны проблемалары

Россейлиле не затлагъа бек жарсыгъанларын хар ай сайын тинтип турадыла. Ахыр кезиуде бизни гражданларыбызны ЖКХ-ны проблемалары жарсытадыла. Сорулгъанланы 55 проценти аланы бек къыйын проблемагъа санагъанды. Юч жыл мындан алда уа россейлилени бек жарсытхан зат «коммуналкала» эдиле.

Хар респондент соруугъа бир ненча жууап берирге эркин болгъанды. Ахырында россейлилени жарымы социологлагъа ЖКХ-дан сора да инфляцияны уллулугъу, жашау этиуню къыйынлыгъы эм хар къайда да тюбеген улутхачылыкъ жарсытханларын айтхандыла. Россейлилени саулукъ сакълауда болум да бек тыхсытады (43 процент) эм алкоголизм (38 процент).

Иги жанына тюрлениуле да бардыла. Респондентле бузукъчулукъла ючюн аздан-аз къайгъыра башлагъандыла (36 процентден 22 процентге азайгъанды аны саны), сора ишсизлик (51 процентден 36 процентге азайгъанды ол да). Компаниялада иш хакъла да заманларында бериледиле. Аланы юслеринден жарсыгъанларын сорулгъанладан онусундан жаланда бири айтханды.

Ахыр айтырыгъыбыз - демократияда болум эм адамны баш эркинлиги россейлилени арталлыда къайгъы этдирмегенлериди.

Интернет.

САУЛУКЪ САКЪЛАУ

Неврологияда хал - министрни энчи контролюнда

КъМР-ни саулукъ сакълау эм курортла министри Ирма Шетова неврология жаны бла чыкъгъан соруланы тамамлауну кесини энчи контролюнда тутарыгъын билдиргенди. Ол Республикалы клиника больницаны тийишли бёлюмюнде да болгъанды. Белгилисича, аны мурдорунда сентябрь айда тамырлагъа бакъгъан ара ачыллыкъды. Министр врачла эм неврология кафедраны ишчилери бла бирге пациентлени саулукъларына къарагъанды, аланы аурууларыны жазылгъан документлени тинтгенди.

Тамырлагъа бакъгъан араны ишлеуге республиканы бюджетинден онла бла миллион сом бёлюннгенди. Ирма Шетова анда урунурукъ докторлагъа уллу борч салыннганын, ала бийик даражалы специалистле болургъа кереклерин чертгенди. Ол айтханыча, аладан жууаплылыкъ эмда бусагъатдагъы излемлеге кёре ишлеу къаты изленирикди.

Учреждение алгъан багъалы дарманланы тийишлисича хайырланыргъа, хар пациентге багъыуну анга жарагъан энчи курс бла бардырыргъа керекди. Андан сора да, ол врачланы кеслери алларына юйренирге, министерство республикагъа баш медицина араладан чакъыргъан белгили специалистлени лекцияларына аслам эс бёлюрлерин энчи белгилеп айтханды.

Докторла бла тюбешиуню кезиуюнде инсульт ауруулары болгъанланы багъыу учреждениягъа терк келтириуню соруу да кётюрюлгенди. Аны бла байламлы министр бёлюмню башчысына терк болушлукъ этиу службаны ишчилерине лекцияла къураргъа тийишлисин чертгенди. Нек дегенде ала инсультну симптомларын мычымай ачыкъларгъа, олсагъатлай битеу тийишли мадарланы этерге эм ол адамны терк окъуна арагъа келтирирге керекдиле.

- Терк болушлукъ этиу служба бла тамырлагъа бакъгъан араны араларында байламлыкъла жюрютюуню себеби уллуду. Багъыуну не халда барлыгъы кёбюсюнде врачны жанындан болушлукъ къаллай бирге терк этилгенине кёреди. Бизни борчубуз, инсульт болгъанланы «къутхарыудан» сора да, ала харкюнлюк жашаугъа, сакъатлыкъ сынамай, къайтырча этергеди,-дегенди министр.

Лилия ШОМАХОВА.

КъМР-ни Саулукъ сакълау эм курортла министерствосуну пресс-службасы.

Тапландырыу

Электрокюч бла ышаннгылы жалчытылынырыкъдыла

Север Кавказны регионла аралы сетевой компаниясыны (МРСК СК) Къабарты-Малкъарда бёлюмюню специалистлери кёп болмай Нальчикде «Дубки» микрорайонда электрокюч подстанцияны жангыртып бошагъандыла. Аны юсюнден бёлюмню пресс-службасы билдиргенди.

Бу подстанция 1960 жылдан бери ишлейди. Объект электрокюч бла ол кезиуде жаланда Нальчикде полупроводникле чыгъарыучу заводну эмда къауум саулукъ сакълау учреждениялaны жалчыта эди. Бюгюнлюкге уа, хайырланыучуланы саны иги да кёп болгъаны себепли, аны кючю жетишмей башлагъанды. Аны бла бирге тынгылы ремонт этилирге кереклиси да баям болгъанды.

Жангыртыу ишле юсюбюздеги жылны аллында башланнгандыла. Аланы кезиуюнде энергетикле эки эски трансформаторну орунуна жангыларын, кючлери кёбюрек болгъанларын орнатхандыла. Дагъыда къоруулау оборудованияны бла автоматиканы да толусунлай шёндюгюлю тюрлюлерине алышындыргъандыла. Этилген мадарланы хайыры бла энди ол тийреде болгъан битеу къырал эмда саулукъ сакълау учреждениялa, предприятияла, организацияла, рынокла эмда Вольный Аулда жашагъанла электрокюч бла ышаннгылы жалчытылынырыкъдыла.

Бу объектни къоркъуусузлугъун жалчытыу мурат бла аны тёгерегинде темир-бетон буруу бла видеокамерала да орнатылгъандыла. Энди «Дубки» подстанция бюгюнлюкде тёгерекдеги къудуретни сакълау эмда къоркъуусузлукъну жалчытыу жанлары бла битеу излемлеге келишеди дерге боллукъду.

Бизни корр.

КЕНГЕШ

Предпринимательлеге - къошакъ себеплик

Алгъаракъда Черек районну администрациясында Къабарты-Малкъар Республикада предпринимательлени эркинликлерин къоруулау жаны бла уполномоченный Юлия Пархоменко бла тюбешиу болгъанды. Анга тийреден бизнеслерин энди къурап башлап, анга себепликге субсидияла излеген 31 предприниматель да къатышханды. «Жыйылыуда бизнесменлени проблемаларын тамамлау, алагъа болушлукъ бериу эмда аланы эркинликлерин къоруулау жаны бла кёп соруугъа къаралгъанды»,- деп билдиргендиле районну администрациясыны пресс-службасындан.

Районну администрациясыны башчысы Темиржанланы Махти предпринимательство бла кюрешиу - ол жууаплы эмда къыйын борчладан бири болгъанын белгилегенди. «Аны къыйматлылыгъын тутхан ишине иги эс салып, кюч-къарыуун аямай урунннган адам сезериги да баямды. Файдалылыгъын кеси кёргенден сора жангы ишчи жерле къурай да билликди ол», - дегенди Темиржан улу. Бу районда бизнес ачаргъа сюйгенлеге субсидияла 2007 жылда берилип башланнган эди. Аланы алгъан предпринимательлени саны бюгюнлюкге 34-ге дери жетгенин да эсгергенди ол.

Юлия Пархоменко жыйылыугъа къатышханланы кесини иши бла шагъырейлендиргенди. Предпринимательствону айнытыугъа, аны бла байламлы законланы игилендириуге, бизнес бла кюрешгенлени билимлерин кючлендириуге себеплик этиу – была барысы да аны борчлары болгъанын чертгенди.

- Уполномоченныйлени институту энди айнып башлагъанды, алай кёп соруулагъа жууапла берирге уа шёндю окъуна хазырбыз, - деп, жууукъ заманда республикада аны жамауат приёмныйи да ишлеп башларыгъын эсгергенди ол. Бир тюрлю проблемалары эмда соруулары болгъанла ары келип, болушлукъ излерге неда оноулашыргъа эркиндиле.

Жыйылыуда дагъыда уполномоченныйни районда жамаут болушлукъчусуна бизнесменледен бирин - Чочайланы Русланны - айыргъандыла. Ол предпринимательство мында айнып барыргъа таукел болгъанын белгилегенди, болгъан проблемаланы да жашырын этмегенди.

Аланы арасында бегирек да жарсыулу - бирикген социальный налог кётюрюлгени - болгъанын чертгенди. Юлия Пархоменко бу вопрос федеральный власть органлада сюзюуде болгъанын айтып, келир жыл аны ёлчеми былтырдача боллугъуна ышаннганын чертгенди.

Бизни корр.

Гитче самолётланы сатып аладыла

Ингушетияны оноучулары республикагъа керек болгъан гитче самолётланы сатып алыргъа деп оноу этгендиле. Ол жерли администрацияны пресс-службасында ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине айтханларына кёре, сёз республиканы ичинде хайырланыллыкъ, багъалары уллу болмагъан, тынч хайырланылырча юч Ан-2 самолётну юслеринден барады.

Бу машинала жюкле эм пассажирле ташыуда, эл мюлк ишледе, андан сора да, мында айный тургъан парашют спортда хайырланыллыкъдыла.

Проектге ахчаны оноучула учуу болжалын тауусхан, 1983 жылда чыгъарылгъан Ту-134 самолётну аукционнга салып, сатып табар муратлыдыла. Аллай самолётла 2002 жылдан бери Ингушетияны иелигиндедиле эм «Авиакомпания «Билина» деген жабыкъ акционер обществода аренда эркинлик бла Москваны «Внуково» аэропортунда турадыла.

Къыралыбызда аллай предприятие жокъду

Къарачай-Черкесде быйылны ахырына дери 10 миллиард сом багъасы 10 уллу инвестиция проектни жашауда бардырыр муратлыдыла. Аланы турист, эл мюлк эм промышленность сфералада ишлерикдиле, деп айтхандыла республиканы башчысыны пресс-службасында ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине.

Аллай проектледен бири - жюн жарашдырыучу фабриканы экинчи кезиуюн хайырланыугъа бериу боллукъду. Аны инвестиция багъасы 11 миллиард сом чакълыды. Россейде анга тенг боллукъ аллай предприятие жокъду. Ол толу кючю бла ишлеп башласа, жыл сайын эки минг тонна ийирилген жюн халы берип турлукъду.

2015 жылны ахырына дери Къарачай-Черкесде жыл сайын миллион чакълы бир аякъ кийим чыгъарып турлукъ фабриканы ишлер мурат барды.

Чечен бла Дагъыстан биригип ишлерге таукелдиле

Чечен бла Дагъыстан, Шимал Кавказны намысын кётюрюр ючюн, биригип ишлерге айтадыла. Аны юсюнден келишимни билим бериуге, миллет политикагъа, басмагъа эм асламлы коммуникациялагъа кёз-къулакъ болгъан министрлерини Грозныйде тюбешгенлеринде къабыл этгендиле.

-Биз регионларыбыздан тышында кавказлыланы намысларын кётюрюр ючюн биригип ишлерге, культураны эм интернет-проектлени жашаугъа сингдирирге керекбиз, ала бизни кёп жаныбыз бла битеу къыралгъа кёргюзтюрле,-дегенди чеченли министр Муслим Хучиев. Аны айтханына кёре, ол жаны бла биринчи документ 2007 жылда Рамзан Кадыров Чеченни башчысына айырылгъанда къол салгъан къырал миллет политиканы юсюнден концепция болгъанды.

Дагъыстанны келечиси Алексей Гасанов республикаланы араларында бир информация кенгликни къурау жанлы болгъанды. «Ол, тамамланыргъа керек болуп тургъан, бек магъаналы ишледен бири эди»,-деп. «Ишни ол халда къурау бек керекди, биз бир бирибизни проблемаларын билип, керек заманда бир бирге болушур ючюн»,-дегенди ол.

Къобан беш миллион тонна кюзлюк будай жыйгъанды

Къобанда баш аш-азыкъ продуктха саналгъан кюзлюк будайдан 5 миллион тонна жыйылгъанды деп билдиргендиле ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине регионну Эл мюлкюню эм жарашдырыучу промышленностуну министерствосунда.

«Ол озгъан жылда жыйылгъанындан эсе 2,6 миллион тоннагъа кёпдю»,-дегендиле ведомствода.

Къобанда быйыл биринчи болуп оруп башлагъан кюзлюк будайны 30 проценти жыйылмай турады.

-Къобан къаллай къыйын хауа эм экономика болумлада да Россейни тутхучлу сабаны болгъанды эм жыл сайын бек уллу тирликни да ол жыяды,-дегенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине вице-губернатор Сергей Гаркуша.

Чайчыланы жетишимлери

Сочини чайчылары быйыл чай чапыракъ жыйыуну ёлчемин иги да кёбейтгендиле. Курортну алты мюлкю уа чай чапыракъны север жанында ёсдюргенлеге саналадыла. Шёндюге дери 177 тонна чай чапыракъ жыйылгъанды, деп айтханды ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине Краснодар крайны Эл мюлк министерствосунда.

Къара тенгизни жагъаларында чай чапыракъланы жылны ичинде майда башлап, октябрьге дери бир ненча кере жыядыла. Чай этерге жараулу чапыракъланы асламысында къол бла жыядыла. Битеу алып айтханда, Сочини мюлклери шёндюгю сезонда 290 тонна жашил чай чапыракъ жыяр муратлыдыла. 2012 жылда жыйылгъанлары 177,2 тонна эди»,- дегендиле министерствода.

Сочини чайчылары чай чапыракъны жыйыуну жыл сайын 1 минг тоннагъа жетдирирге, алай бла 2014 жылда боллукъ Олимпиада оюнланы къонакъларын татымлы чай бла тойдурургъа айтадыла. XX ёмюрню ахырында Сочини чайчылары 8 минг тонна чакълы бир продукция жыйып, жылны ичинде 2,2 миллиард сом файда тюшюргендиле.

Садиклеге очередьни азайтыргъа кюрешедиле

Астраханьда 4 минг сабий садиклеге жюрюрге деп очередьде турадыла. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине билим бериу эм илму жаны бла шахар управленияны начальнигини орунбасары Ирина Сивова билдиргенди. Жерле артыкъда 3-7-жыллыкъ сабийлеге жетишмейдиле. Ол очередьни кетерир план да барды. Сёз ючюн, быйыл жангы тёрт сабий сад ачыллыкъдыла. Проблеманы уа 2016 жылгъа дери толусунлай кетерирге дейдиле.

Шёндю Астраханьда садиклеге 20 минг сабий жюрюйдю. Жылны ахырына дери алагъа энтта да 1200 сабий къошуллукъду.

Мухаммат файгъамбарны сыйлы затларын кёрюрге онг барды

Рамазан айны намысына муслийманлагъа деп Грозныйни «Чеченни Жюреги» деген межгитде, хар ким да кёрсюн деп, Мухаммат файгъамбарны эки сыйлы затын кёрмючге салгъандыла. Аны юсюнден республиканы башчысы Рамзан Кадыров кесини сайтында билдириу этгенди.

«Рамазан айны ахырына дери намаз къылыргъа деп бери ким келсе да, аланы кёрлюкдю. Аллах бизге уллу намыс этгенди, файгъамбарны чач тюгюн эм башха сыйлы затларын кёрюрге онг берген эсе»,-деп жазгъанды Рамзан Кадыров Instagramны приложениясына кесини чапырагъында.

Чеченни башчысы 2012 жылдан бери сыйлы затланы сакълаучугъа саналады. Ол атны Кадыровха 14 ёмюрню ичинде исламны сыйлы затларын Абу-Дабиде сакълап келген Хазраджи тукъум бергенди.

Ёнкючлерин тёлемегенлени тыш къыраллагъа иймейдиле

Ростов областьны сюд приставлары жылны башындан бери 16 минг 494 бегим этгендиле, битеу алып айтханда, 7 миллиард сомдан аслам борчлары болгъанланы болжаллы халда тыш къыраллагъа жибермезге деп. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине РФ-ни регионда сюд приставланы Федеральный службасында айтхандыла. Ала алимент, кредит эм налог борчларын тёлемегенледиле»,-дегендиле управленияда.

Озгъан жыл бла тенглешдиргенде, борчлуланы саны 1,5 минг адамгъа азайгъанды, алай эсе да, борч ахча уа 2 миллиард сомгъа жетгенди. ФССП-ны къуллукъчулары областьны солургъа тыш къыраллагъа барлыкъбыз дегенлерине, алагъа ведомствону сайтына къарап, борчлу болмагъаныгъызны билигиз, дейдиле.

Кёрмюч

Мындан алгъаракъда Мадина Саральпны Культура арасында фотохудожник Элина Караеваны ишлерини «Геометрия форм» деген ат бла энчи кёрмючю ачылгъанды. Фахмулу къыз бизни коллегабызды: алгъаракъда «Адыгэ псалъэ» газетни сурат алыучусу болгъанды.

«Свой стиль» чыгъармачылыкъ биригиу бла бирге кёрмючлеге къатыша тургъанды. Бусагъатда КъМР- ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс -службасында ишлейди, РФ-ни Журналистлерини союзуну члениди.

Элинаны кёп магъаналы терезелери, эшиклери

Биз жашагъан жерлени ариулукълары кимни да уллу кёллюлей къоймайдыла. Назмучула, суратчыла да тюзлерибизге, тауларыбызгъа махтауну аямайдыла. Къуру ол темалагъа табынып тургъанла да кёп.

Алай арабызда тёгерекге энчи къарамлары болгъанла да тюбейдиле. Аланы кеслерини башхалагъа ушамагъан оюмлары, чыгъармачылыкъ ызлары да барды. Аладанды Элина Караева. Ол фотоаппарат бла алгъан затла къарауучуланы сейирлерин къозгъайдыла, соруула туудурадыла.

Кёрмючню атын окъугъан ангылайды, мындагъы ишле тёрели, биз хар кюнден кёрюрге юйреннген суратла болмагъанларын.

- Манга башха тюйюлдю жауунму огъесе къармыды эшикде. Бюсюрерча, тап кадр ючюн не къыйынлыкъгъа да тёзаллыкъма. Орамда бара тургъанлай, илхам жарытып къойгъаны да болады. Ол заманда тюшюреме бек айырмалы суратланы да, - дейди художник.

Кёрмючде «Терезеле» деген серия да илхам келген кезиуледен биринде къуралып башланнганды. Бу чыгъармалада биз Нальчик шахарны Кабардинская орамыны эрттегили юйлени оза баргъан замандан тозурагъан терезелерин кёребиз. Аланы хар бирини сыфатлары башхача, тарыхлары да энчиди. Бирлери, кенг ачылып, жабыулары желде къалтырай, бирсилери, жабылып, башхалары уа, темир чюйле бла урулуп, гам этилипдиле. Ала да, адамлача, бир-бир кёзлерине къарайдыла, дуниягъа ачылгъанлыкъгъа не да миялалары кюзгюча болгъанлыкъгъа, ичиндегин а кёралмайса.

Суратлагъа къарай келсенг, бу эски юйлени жансыз терезе ауузлары къачан эсе да адам кюлген, сабий жилягъан ауазладан толуп, тарыхны биз билмеген жашырынлыкъларыны тилсиз шагъатлары болгъанларына тюшюнесе. Биз къайсыбыз да, уллу эс бурмай, быланы аллары бла кёп кере озгъан болурбуз.

Сёз ючюн, фотохудожникни ишлеринден биринде Кабардинская орамда онтогъузунчу ёмюрде Кавказ линияны арасыны управлениясыны седиреген эшигин, терезелерин кёребиз. Бусагъатда мекямгъа къаралмаса, бара-баргъан заманда келлик тёлюле аны не хазна билирле. Элина уа творчествосу бла шахарны быллай къыйматлы мюйюшлерине сакъ кёзден къараргъа, бузмазгъа, сакъларгъа чакъырады.

Бу суратланы автор холстха кёчюрюп келтиргенди кёрмючге. Ол а, чыгъармалагъа энчи жылыу берип, алларына келгенлени алагъа тиерге, жууугъуракъ къараргъа итиндиреди. Караеваны ишлеринде эски эшиклени кёрюмдюлери да сейирдиле. Сёзсюз, эрттегили агъач устала къыйынларын аямагъандыла аланы тап къурашдырыргъа. Алай быланы оюуларында тюйюлдю иш. Ала бизни Элинаны ич дуниясына чакъыргъанчадыла: ма былай кёреди ол тарыхны, тёгерекни, бизни да дегенча.

Къызны нёгерлери Инал Белгороков бла Темирлан Маршенкулов бизге билдиргенлерине кёре, жаш художник хар ишине да тынгысызды, алагъа кесамат кёзден къарайды. Была, суратланы алгъадан кёрюп, Элинагъа аланы жарашдырыргъа да болушхандыла.

-Таныш чыгъармала залда тургъанларында уа, бютюн тап кёрюнюп, жангы сезимле туудурадыла. Келип, былагъа къарагъан чогъожланмаз, эстетика зауукълукъ алып, кесини угъай, битеу шахарчыланы ич дунияларын да кёрюр. Адамны жашагъан жери, орамы, аны болуму иесини бетиди, - дегендиле жашла.

Ол кюн Элинаны чыгъармачылыгъына бийик багъа бергенлени санында Мадина Саральп да болгъанды. Модельер, къызны алгъышлап, ишлерини энчиликлерин белгилегенди. Сора мындан ары да уллу жетишимле тежегенди.

Биз да, коллегабызны биринчи кёрмючюне жюрегибизден къууанып, творчествону эшиклери, терезелери анга не заманда да ачыкълай турсунла, дейбиз.

КЪАЛАБЕКЛАНЫ Нажабат.
Суратланы автор алгъанды.

Хурметлеу

Халкъла аралы келишиулюкню кючлендиргенлеге - тийишли багъа

- Сизни Къабарты-Малкъарда мамырлыкъны эмда аны халкъларыны араларында келишиулюкню кючлендириуге салгъан къыйыныгъыз айтып-айталмазча уллуду,-дегенди Халкъла аралы черкес ассоциацияны президенти Хаути Сохроков республиканы асламлы информация органларыны келечилери бла тюбешиуюнде.

Ол къууанчлы жыйылыу уа «ВТК Кабардино-Балкария» къырал казна учреждениеда ишлегенлени бла басма органланы журналистлерин Битеудуния черкес форумну эмда бир журтлулагъа болушур мурат бла бардырылгъан телемарафонну къурауугъа болушханлары эмда аланы юслеринден халкъгъа хапар билдирип тургъанлары ючюн саугъалаугъа аталгъан эди.

«Кабардино-Балкария» телеканалда ишлегенледен ючеулен Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Сыйлы грамоталарына тийишли болгъандыла. Аланы алагъа КъМР-ни асламлы информация органла, жамауат эм дин организацияла жаны бла министр Мухадин Кумахов бергенди. Ол республикалы телевидение Къабарты-Малкъарны атын иги бла айтдырыугъа магъаналы юлюш къошханын чертип айтханды.

Хаути Сохроков а «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Заман», «Советская молодёжь» газетлени баш редакторларына жюрек ыразылыгъын билдиргенди. Арсен Булатов, Мухамед Хафицэ, Атталаны Жамал бла Мухамед Карданов саугъагъа Виктор эм Мария Котляровланы басма юйю чыгъаргъан «Черкесы: воины и мастера» деген сурат альбомла алгъандыла.

Халкъла аралы черкес ассоциацияны эмда Асламлы информация органла, жамауат эм дин организацияла жаны бла министерствону грамоталары бла уа директорлары Игорь Дроздов бла бирге «ВТК Кабардино-Балкария» къырал казна учреждениеда ишлегенлени къауму, республикалы газетлени суратчылары эм журналистлери, Культура министерствону келечилери да саугъаланнгандыла.

Эсигизге салайыкъ, быйыл 29-чу июньда Нальчикде Битеудуния черкес форум болгъанды. Аны кезиуюнде «Кабардино-Балкария» телеканал жандауурлукъну телемарафонун къурагъанды. Анда беш сагъатны ичинде Сирияда къыйынлыкъгъа тюшген ата журтлуларыбызгъа болушлукъгъа деп 1 миллион 350 минг 838 сом эмда 10 минг 700 доллар жыйылгъанды.

Асият ПШИГОШЕВА.
Асламлы информация органла, жамауат эм дин организацияла жаны бла министерствону пресс-службасы.

АХЧА

Къырал советлени кезиуюнден къалгъан борчланы толусунлай тёлерикди

Финансла министерство дуния тюрленнгинчи советлени заманында этилген салымланы (вкладланы эм страховкаланы) тёлеуню кёбейтирге керекди деген законопроектни хазырлагъанды. Кертисин айтсакъ, аллай компенсацияла 1996 жылдан бери бериледиле. Алгъын ол компенсацияланы алалмай къалгъанлагъа ахчаны быйыл берeдиле. Алай бла Россейни 1945 жылда туугъан гражданлары компенсацияны, юч кере къатлап, 1976 жылдан башлап 1991 жылгъа дери алыргъа эркиндиле.

Башхача айтсакъ, советлени бир сому шёндюгю ахчаны эки неда юч сомун тутады, ахчаны банкга салгъанны жыл санына кёре. Сиз аллай компенсацияны алгъан эсегиз, дагъыда къошугъуз деп Сбербанкга неда Росгосстрахха чабып бармагъыз: Финансла министерство этген предложение аллыкъ жаланда планды, 2014 жылдан алгъа жашауда бардырыллыкъ иш тюйюлдю.

Предложенияны мураты - гражданла бла ортаны советлени 1 сомуна шёндюгю ахчаны 4 сомун берип айырыуду. Алай бла 2020 жылгъа дери, башхача айтсакъ, тюрлениулеге дери этилген салымланы толусунлай къайтарып, бу ишни тамам этерге, дейдиле. Ары дери, СССР чачылгъандан башлап санасакъ, 30 жыл кетерикди, 1990 жылда башланнган гиперинфляция да. Айтылгъанны тамам этер ючюн, Финансланы министерствосу бюджетге жууукъ жети жылны ичинде 340 миллиард сом салыргъа деген предложенияны этгенди.

Шёндю ведомствола бир бирлери бла даулаша турадыла компенсацияланы ёлчемлери къаллай бир боллукъларыны юслеринден, компенсацияла жараулу болсунла, аны бла бирге къыралны боюнуна аурр жюк болуп салынмасынла деп. Бек тюз боллугъуна сёз да жокъ эди, кюйюп кетген салымланы ала сатып алаллыкъ ёлчемле бла саналсала эди. Сёз ючюн, советлени кезиуюнде адам кесини сбережениясына къаллай бир зат сатып алаллыгъын, шёндю да ол ахчагъа къаллай бир зат сатып алаллыгъын тенглешдирип кёрселе.

Экономистледе аллай методика барды. Алай этилсе, къырал советлени вкладчиклерини хар сому ючюн 85 россейли (шёндюгю) сомну берирге керек боллукъду. Экономика жаны бла айнытыуну министерствосу компенсацияланы алай бардырыргъа керекди деп сюеледи. 1995 жылда къабыл этилген законда да алай айтылгъан эди. Финансланы министерствосунда анга жаланда къол булгъап къоядыла - ол болмазлыкъ затды деп. Алай болса, компенсациялагъа болмагъанча уллу ахча - 30 триллион чакълы бир сом - къоратыргъа тюшерикди деп. Ол а Россейни бюджетини 2,5-жыллыкъ файдасыды. Аллай тенглешдириуле этер кереклиси да болмаз. СССР-де этилген уллу салымла потребитель монглукъ тюйюл эдиле да. 1980 жылланы ахырында тюкенлени тапкалары къуру эдиле: мебель стенкалагъа, телевизорлагъа эм холодильниклеге юч жыл алгъа очередьлеге жазылып тургъандыла адамла, автомобиль сатып алыр ючюн а, очередьде 5 жыл турургъа керек эди.

Соруула бла жууапла

Ким эркинди компенсация алыргъа?

Компенсация алыргъа боллукъдула РСФСР-ни территориясында Сбербанклада вкладлары болгъанла, андан сора да, келишимле бла Росгосстрахда 1992 жылны 1-чи январына дери взносла этгенле.

Сберкнижка тас болгъан эсе, не этерге керекди?

Тюрлениулеге дери болгъан вкладланы юслеринден информацияла барысы да Сбербанкдадыла. Алай эсе, 1991 жылны 20-чы июнюна дери сизни вкладыгъыз болгъанын шарт биле эсегиз, паспортугъуз бла Сбербанкга келип, заявление жазсагъыз, тамам боллукъду. Росгосстрахны юсюнден да алайды.

Вклад башха шахарда этилген эсе, Сбербанкны жууукъдагъы офисине барыгъыз, керек боллукъ информацияны ол табар.

Жаланда 1991 жылны 20-чы июнюна дери этилген вкладлагъа компенсацияла берилип къаладыла, кюн алгъа не артха этилгенлеге берилмей? Нек?

Жаланда ма ол вкладла саналадыла официальный къыралны ич борчларына. Эштада, законодательле бошдан алгъан болмазла ол кюнню, нек дегенде 1991 жылны 20-чы июнюна дери Сбербанк къыралныкъы эди, андан сора уа акционер обществогъа тюрлендирилген эди.

Вклад 1992 жылда жабылгъан эсе, абери къайтарыргъа онг жокъмуду?

Къайтараллыкъсыз азын. 1992 жылдан 1995 жылгъа дери жабылгъан депозитлеге азландырыу коэффициентле хайырланыладыла - 0,6-дан башлап 0,9-гъа дери.

Кертимиди, вкладчы ауушхан эсе, аны жууукълары, вклад жаны бла компенсацияны алгъандан сора да, ёлгенни асырау бла байламлы жумушлагъа да ахча алаллыкълары?

Вкладны этген адам 2001-2013 жыллада ёлген эсе, аны асырау бла байламлы этилген къоранчланы аны законлу жууукълары ахлулары (наследниклери) неда нотариусну бегимине тийишлиликде ёлгенни асырагъанда этилген къоранчланы берген башха адам аллыкъды компенсацияны. Компенсацияны ёлчеми вкладны ахчасына кёре 6000 сомгъа дери болады. Ёлгенни бир ненча вклады болгъан эсе, аны асырау бла байламлы компенсация жаланда аланы бирине кёре бериледи.

Финансла министерство ёлгенле ючюн компенсация бериуню 2014 жылдан ары тохтатыргъа деп предложение этгенди.

Мен компенсация алгъан эсем, тёлеулени къалай эсеплерикдиле?

Тёлеу алгъын алгъан компенсациягъыз чакълы бирге азайырыкъды. Алгъа адамлагъа компенсацияланы былай бирирге болур деп 1000-шер сом берип тургъандыла, бир-бирле къошакъ компенсацияла да алгъан эдиле. 2010 жылдан сора уа 2-чи, 3-чю компенсацияла алгъанла да болгъандыла. 4 къатлы компенсацияланы юслеринден законопроект къабыл этилсе, тёлеуле бу халда бардырыллыкъдыла.

Вкладчы 1965 жылда туугъан эсе, вкладны ёлчеми 5000 сом эсе, алгъын 1000 сом эм дагъыда эки кере 10-шар минг сом компенсацияла алгъан эсегиз, вклад ишлеп турады неда 1995 жылда жабылгъанды: 5000х4-1000-10000=9000 сомду.

Евгений БЕЛЯКОВ.
«Комсомольская правда» газет.

Социальный жумушла

Сакъатлагъа кёл тапдыра

КъМР-де халкъны иш бла жалчытыу сферада къошакъ амалланы хайырланыу бла байламлы программагъа кёре 2013 жылда 98 сакъат адамгъа алагъа деп энчи къуралгъан ишчи жерле берирге муратлыдыла.

Профильли башчысыны орунбасары Фатима Куготова билдиргеннге кёре, бюгюнлюкде сакъатладан алтаулан Прохладна районну мебель этген фабрикасында урунуп башлагъандыла. Мында, биринчиден, жангы ишчилени усталыкъларын, санларында къыяуларын, аны бла байламлы уа онгларына кёре кюреширча эталгъандыла.

«Прохладнаны мебель фабрикасы» ачыкъ акционер общество офисге эм окъуу учреждениялагъа шкафла, шинтикле, тепсиле чыгъаргъан иш бла тири кюрешеди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Законопроект

Депутатла журналистлени жакъларгъа дейдиле

Къырал Думаны къарамына журналистлени ишлерин къыйынлыкъ жаны бла правону къоруулаучуланы ишлери бла тенглешдирирге эм асламлы информация органланы къуллукъчуларына басынчакълыкъ этиуню бек бузукълукъ ишге санауну юслеринден законопроектни бергендиле.

Документни къарагъыз деп эки фракцияны келечилери - «единоросс» Валерий Трапезников эм «эсер» Михаил Сердюк бергендиле. «Биз журналистлени ишлерин правону къоруулаучу органланы къуллукъчуларыны ишлери бла тенгши этебиз эм асламлы информация органланы келечилерини жашауларына сугъанакълыкъ этгенлени он жылгъа дери тутмакъгъа олтуртургъа керекди дейбиз»,- дегенди РИА «Новости» агентствону келечисине Сердюк.

Интернетден.

Юбилей

Гитче, уллу рольгъа да жан салгъан

Биз барыбыз да сюйген орус актёр, СССР-ни халкъ артисти Михаил Иванович Пуговкинни (1923 -2008 жылла) кинода рольларын, бирин къоюп, башхасын айтырчады. Алай кёпдюле, эсде къалырчадыла ала. Артистни «Операция Ы», «Иван Васильевич меняет профессию», «Свадьба в Малиновке» деген комедиялада къурагъан сыфатлары совет кинематографияны тарыхында бийик фахмулукъну шагъатларыча къалгъандыла.

2004 жылда М.И. Пуговкиннге Ата журт урушну экинчи даражалы ордени берилгенди. Ол Кинематографияны искусстволарыны миллет академиясыны академиги эди.

Пуговкин сахнада къарыуун онюч жылы толгъанда сынагъанды. Ол заманда жаш Москваны заводларыны биринде электромонтёр болуп урунннганды. Чыгъармачылыкъ кружокга жюрюп, биринчи ролюн А. Островскийни «Свои люди - сочтёмся» деген пьесасына кёре салыннган спектакльде ойнагъанды. Анда кёрген эди хунерли жашны белгили артист Ф. Каверин. Ол Пуговкиннге: «Сен уллу сахнагъа чыгъаргъа керексе», - деп, къаты болгъанды. Михаил, аны айтханын этип, театрда ишлеп башлайды.

1941 жылда уа жашны кинематографиягъа чакъырадыла. Мында ачыкъланнганды аны хар гитче рольгъа окъуна толусунлай сингнгени, алагъа жютю кёз бла къарагъаны да. Г. Рошальны «Дело Артамоновых» деген кинолентасында ол Степан Барскийни сыфатын тап къураялгъанды. Алай башланнган къазауат а, къуру киноискусствону угъай, битеу халкъны жашауун башха ыз бла элтгенди. Пуговкин да онсегиз жылы толгъунчу, сермешлеге кирип, ауур жаралы болады.

Уруш бошалгъандан сора Михаил, МХАТ-ны Школа-студиясында эки жыл окъуп, 1947 жылда Мурманскийде Северный флотну театрыны труппасына къошулгъанды. Алай жюреги уа съёмкаланы излей эди.

Кинода Пуговкинни чыгъармачылыкъ жолу бек жетишимли болгъанды. Анга солдатланы, ишчилени, бир зат бла кюрешмеген ичгичилени, тутмакъланы гитче рольларын ойнаргъа да тюшгенди. Алай артист жашауну иги билгени, кёп кёргени себепли бу жигитлерине жан салып, сыфатларын аламат къурап, алагъа къарауучуланы сейирлерин къозгъагъанды.

Ол бир-эки сёзню кёзлерини къарамы бла алагъа энчи магъана бералгъанды. Анга шагъатлыгъ а «Адмирал Ушаковда» бла «Корабли штурмуют бастионы» деген дилогияда матрос Пирожковну не да «Дело «пёстрых» дегенде тутмакъдан ычхыннган Софрон Ложкинни сыфатлары этедиле.

«Адмирал Ушаков» деген фильмни уа Ялтада алгъандыла. Ол заманда Михаил тенгизни биринчи кере кёрюп, аны битеу жюреги бла сюйгенди. Андан болур артист къатышхан жыйырма алтысы Ялтада, алтысыны съёмкалары уа Севастопольда баргъанлары. Рольларына тюшюне, ол, тельняшкала кийип, кемелени палубаларын жууп да айланнганды. Морякла бла байламлыкъны ахыр кюнлерине дери тас этмегенди. Ала уа аны 70-жыллыкъ юбилейине саугъагъа капитан кительле, бескозыркала келтирип алгъышлагъандыла.

Ол, режиссёр Л. Гайдай бла да уллу шуёхлукъну жюрютюп, ол тюшюрген алты лентада ойнагъанды. Алада хар жолдан жангы социальный жигитлени сыфатларын къурагъанды. Алай Пуговкин а бек игисине «Двенадцать стульевде» отец Фёдорну ролюн санайды. Михаил Иванович кеси Аллахха ийнанган адам эди. Алай дин ахлуну сыфатын а кюлкюлю, карикатура халда кёргюзтгенди. «Свадьба в Малиновке», «Шельман - денщик» эм «Ах, водевиль, водевиль» лентала да биз аны бу жанрны устасыча кёребиз. Мында ол къарауучулагъа аламат тепсеу, жыр хунерин да ачыкълагъанды.

Актёрну юйюр жашауу тынчлыкълы эди дерге уа жарамайды. Биринчи кере Пуговкин актриса Н. Надеждина бла юйюр къурагъанды. Ала онеки жылдан айырылгъандыла. Жангыз къызлары барды. Къадар Михаилни экинчи кере да артистка бла байлагъанды. Ол, жырчы къыз А. Лукьянченко бла отуз жылдан артыкъ жашап, эки сабий ёсдюргенди.

Александра ёлгенден сора Михаил Иванович, апчып, Ялтагъа съёмкалагъа кетгенди. Бир бёлек замандан фильм салгъан къауумну администратору И. Медведева бла танышып, бир юйюрлю болгъандыла. Ала Ялтада артистле бла тюбешиулеге къатышып, аланы даражаларын кётюрюрге себеплик этген киноконцертле къурап тургъандыла.

Пуговкинни чыгъармачылыкъ жолуну узунлугъу алтмыш жылдан артыкъды. Хазна кёпле чыдамайдыла сахнада аллай бир заманны. Бюгюнлюкде да Михаил Иванович халкъ бек сюйген актёрладан бирине саналады. Бу кюнледе белгили артистге 90 жыл толлукъ эди.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.

Пресс-конференция

«Жарсыугъа, Ата журтну аллында инсан борчларын толтурургъа сюймегенле тюбейдиле. Болсада 53-чю номерли федеральный законда армиядан албугъартханла уголовный жууапха тартыладыла, деп жазылады. Аны алыкъа киши кетермегенди",-деп башлагъанды сёзюн республиканы баш аскер комиссары Евгений Харламов журналистле бла тюбешиуюнде.

Бирле аскерге барыргъа унамайдыла, бирлени уа алмайдыла

Ол айтханнга кёре, аллай жашла къайда болсала, къайда айлансала да, изленедиле, табылмай эмда эсепге алынмай,андан сора къуллукъ этерге жиберилмей къалмайдыла. Журналистле аны бла байламлы анга кёп соруу бергендиле. Сёз ючюн, ненча адам бугъуп айланады, жаш башха жерге ишлерге, окъургъа, къонакъгъа кетип тура эсе, ол аны юсюнден хапарсыз эсе, билип, кеслерин тапдырмай жюрюгенле къаллай жууапха тартыладыла?..

Евгений Харламовну алагъа жууабы былай болгъанды: "Бусагъатда аскерден албугъартып айланнганла беш мингнге жетедиле. Ала чакъырыу къагъыт алмагъанбыз деп сылтау этгенледиле неда чакъырылгъан заманда военкоматха келмей къалгъанладыла. Аладан элли адам а изленнгенлерин билмегенледиле.

Сиз айтханча, башха шахаргъа жууукъларына кетген, окъуй, ишлей тургъан жашла бардыла. Аланы соруп, сурап тапмасакъ, жууапха тартабыз. Болсада аскер борчун толтурур заманы жетген жашла къайда болсала, къайда айлансала да, баргъан шахарларында, республикаларында, эллеринде аскер эсепге тюшерге борчлудула. Алай бла аны билип этмегенлеге 50 мингден башлап 200 минг сомгъа дери тазир салынады неда эки жылгъа тюрьмеде олтуртургъа сюд этиледи».

Республикадан жашланы къаллай аскерлеге аладыла, къуллукъ этип къайтханлагъа уа военкомат ишге тохтаргъа неда окъургъа кирирге болушамыды, деген соруугъа жууап эте, аскер комиссар сёзюн: «Сиз алай не ючюн соргъаныгъызболуп, аланы уа алмай къоядыла, ол алай некди деген соруу да болгъанды. «РФ-ни Къоруулау министерствосу жиберген наряддан бизни чыгъар онгубуз жокъду,-дегенди комиссар.- Бусагъатда ол артыкъ уллу тюйюлдю. Кюз артындан башлаб а аслам болур деп турабыз.

Министерствону оноуу болмай, контракт бла окъуна ненча ны билеме,-деп башлагъанды. - Жамауатда бизни жашланы жаланда узакъ, сууукъ эмда жашаугъа, саулукъгъа къоркъуулу жерлеге жибередиле деген оюм жюрюйдю. Ол терсди, республикадан къуллукъ этгенлени къыралны къалайында да кёрюрге боллукъду»,-дегенди ол.

Кёпле къуллукъ этерге ыразы адамны сюйсек да алып къоялмайбыз. Ол республикада жашагъанланы санына кёре да тюйюлдю. Бусагъатда контрактникледен отуз процентни, борчлу халда къуллукъ этерикледен да жетмиш процентни алыргъа боллукъду».

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

ЖАЙ СОЛУУ

Дайым да жангы затла биле

Бу жай Урван районда школланы мурдорларында къуралгъан солуу лагерьледе 145 сабий саулукъларын кючлегендиле. Аладан асламысы къолайсыз юйюрледендиле.

Лагерьле энчи программа бла кюрешедиле. Ала солугъанланы чархлары бла психикалары саулукълу болурча уллу иш бардырадыла. Сабийле мында, азыкъларындан сора да, кёп жангы зат кёргенлерине, билгенлерине да ыразы болгъандыла. Эски Черекни, Урванны эм Нарткъаланы лагерьлерини башчылары гитчеле эрикмезча кюн сайын планнга бир жангы зат къошаргъа кюрешгенбиз, дейдиле.

Жашчыкъланы бла къызчыкъланы Нальчикде сатыу-алыу заманны зауукълу ётдюрюу аралагъа, кинотеатрлагъа да айландыргъандыла. Ала пожарный бёлюмде да къонакъда болгъандыла. Жангыз да бир сирнекни отундан адам ненча палах келтиргенин сезгендиле. Мында ишлегенле отну ёчюлтюр ючюн, къаллай амалланы хайырланнганлары бла толу шагъырей этгендиле. Хар техниканы неге жарагъанын, къалай ишлегенин да кёргюзтгендиле.

Лагерьледе тургъан кезиулеринде сабийле тюрлю-тюрлю спорт эи билимлерин ёсдюрген эришиулеге да къатышхандыла. Бир-бирле уа, музыка эм чыгъармачылыкъ жаны бла кружоклагъа жюрюп, кеслерини фахмуларын ачыкълагъандыла.

Бизни корр.

БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Саулукълу жашаугъа итиннгенлени сакълайдыла

КъМР-ни Асламлы информация органла, жамауат эм дин организацияла жаны бла министерствосу «На старт - к здоровью» деген акцияны бардырады. Саулукълу жашауну, спортну сайлагъанланы барысын да хар **орта кюн эрттенликде 7 сагъатда** Нальчикде Атажукинни атын жюрютген паркда, акъылманла Мечиланы Кязимни эмда Бекмурза Пачевни эсгертмелерини аллында сакълайдыла.

Былайда профилактика, диагностика, комплекс зарядка боллукъду. Аны Къабарты-Малкъар къырал университетни факультетини деканы, физиолог, геронтолог, саулукълу жашау, спорт, культура эм тёзюмлюлюк жаны бла «Стимул» деген жамауат организацияны советини башчысы Александр Кочесоков бардырлыкъды.

Зарядкадан сора уа анга къатышханланы саулукълу жашауну жорукъларыны юсюнден соруууларына жууапла алыргъа онглары боллукъду.

Бизни корр.

Жыйылыу

Ящурдан жаланда жорукъланы тутуу къорууларыкъды

Урван районну башчысы Антемиркан Каноков эллени администрацияларыны тамаларыны, районда ОМВД-ны, асламлы информация органланы келечилерини, ветеринар службаланы къатышыулары бла жыйылыу къурагъанды. Анда сёз ящурну болдурмау бла байламлы мадарла этиуню юсюнден баргъанды.

Алай бла эллени жер-жерли самоуправлениеларыны депутатларына адамлагъа не этерге, къаллай жорукъланы тутаргъа кереклисини юсюнден билдирирге борч салыннганды. Ветеринар службала уа базарлада этни сатыуну къаты контрольгъа алыргъа, районадан юй хайыуанланы башха жерге элтиуню эм ары келтириуню тыяргъа, малланы жайлыкълада отлатыугъа чек салыргъа тийишлидиле.

Администрацияны башчысы жыйылыугъа келгенлеге дагъыда халкъгъа алгъаракълада ящургъа къажау этилген прививкала аны жангы тюрлюсюне жарамагъанларын къаты айтыргъа эм эпидемиядан жаланда битеу белгиленнген мадарланы толтуруп къутулургъа боллугъун билдирирге буюргъанды.

Римма СОКУРОВА.
Урван районну
администрациясыны
пресс-службасы.

Акция

Алгъан товарларыгъызны юйюгюзге тапдырлыкъдыла

Быйыл 12-чи июльдан башлап тогъузунчу августха дери ораза айны кезиуюнде Къабарты-Малкъарны кёп жумуш тындыргъан жаш тёлю арасы «Халаллыкъ ишле» деген акция бардырады, деп билдиргенди бизге КъМР-ни Асламлы информация органла, жамауат эмда дин организацияла жаны бла министерствосундан.

Нальчикни сатыу-алыу этген араларында аш-азыкъ продуктла, энчи гигиена средствола, юйде тазалыкъгъа керекли химия товарла жыяр ючюн, энчи четенле орнатыллыкъдыла. Бу ишге жюреги тартхан хар адам да тизмеде жазылгъан къайсы товарны да сатып алып, аны адырны ичинде къояргъа боллукъду. Андан ары уа битеу бу затла керекли юйюрлеге адрес халда жибериллидиле.

Келигиз, барыбыз да бирге халаллыкъ иш этейик, ол къыйын тюйюлдю да!

Бизни корр.

Спорт Спорт Спорт

Хайырлылыкъ бла хычыуунлукъ

Чегем районда гитче футболдан бардырылгъан эришиуле бошалгъандыла. Анга 200-ге жууукъ сабий къатышхандыла.

Оюнла эки кесекге бёлюннгендиле, эллени арасында бла сора финал кюрешле. Быллай керекли ишни жашауда бардырыргъа Чегем районну олимпиада резервинде болгъан сабий эм жаш тёлю спорт школу себеплик этгенди.

- Эришиулени къурагъаныбызны баш магъанасы, биринчиден, жаш адамла спортха эс бурурча, аны бла бирге уа саулукъларын да кючлерча этерге эди. Бизни быллай башламчылыгъыбызгъа сабийле да ыразы болуп къатышхандыла, тенглери бла бирге футбол ойнап, уллу зауукълукъ алгъанлары уа неден да бек баямды. Жаз кюнледе, компьютерден сора да, таза хауада санларын, саулукъларын да кючлерге боллугъун ангылагъан болурла деп ышанабыз, -дейди спорт школну директору Руслан Кадыкоев.

Жаш спортчула, хорламгъа итиниулюклерин тас этмегенлей, къарыуларын да аямагъанлай, бирча тири ойнагъандыла. Эришиулени ахырында «Шагди» - биринчи (Экинчи Чегем), «Нарт» - экинчи (Нартан) эм «Ашамаз» ючюнчю (Шалушка) жерлеге тийишли болгъандыла.

Къыйын эришиуден - башхасына

Кёп болмай, Къалмукъ Республиканы биринчи президенти Кирсан Илюмжиновну Кубогуна жоралап, эркин тутушуудан уста ветеранланы араларында Россейни чемпионаты болгъанды. Эришиулеге саулайда къыралдан 170-ден артыкъ спортчу къатышханды.

Ары къарыуларын сынаргъа Бахсан райондан юч жаш баргъанды - Мухамед Гузиев, Шупаго Шопаров эм Анатолий Темботов. Ала кючлю сермешде, кеси ауурлукъларында биринчи жерлени алгъандыла.

-Бу жол хорлар ючюн, бираз къыйналыргъа да тюшгенди. Болсада солургъа заман жокъду, сентябрь айда Сербияда бардырыллыкъ дуния чемпионатына къатышыргъа хазырлана турабыз,-деп билдиреди Бахсан районну Спорт комитетини таматасы, СССР-ни грек – рим тутушуудан устасы, КъМР-ни спорт бла физкультурадан сыйлы ишчиси Мухамед Гузиев.

Бизни корр.

ЭСЕПЛЕ ЧЫГЪАРЫУ

Шах-шахны ызындан «Лириканы» да къапха жыяргъа

Алай энди жаш тёлю «Лирика» эм «Залдиар» деген аптекалы препаратлагъа кёчгендиле. Аны юсюнден Россейни Наркотиклеге контроль этиу жаны бла федеральный службасыны КъМР-де Управлениясыны коллегиясында айтылгъанды.

Жыйылыуда быйылны алты айыны итоглары чыгъарылгъандыла эмда быллай шартла туура этилгендиле. Къабарты-Малкъарны наркополициячылары 100 килограммдан аслам отну законсуз сатыудан эм жюрютюуден сыйыргъандыла, уу бла байламлы болгъан 300-ге жууукъ аманлыкъны ачыкълагъандыла. Аладан 163-сю уллу эм артыкъда уллулагъа саналадыла, 50-си ууну кесин сатыу бла байламлыдыла. 37 наркопритон жабылгъанды, сюдге 157 уголовный иш жиберилгенди.

Былтыр бла тенглешдиргенде, наркотиклени сакълау эм сатыу жаны бла бузукълукъланы саны азайгъанды. Наркополициячыла аны алайлыгъы республиканы жеринде ууу болгъан кондитер шах-шахны сатыуну къурагъан аманлыкъчы къауумланы бир-бирлерини ишлери тохтатылгъанлары ючюн болгъан сунадыла. Алай, жарсыугъа, башында айтылгъаныча, жаш адамла уа башха амалла тапхандыла.

Болсада «Лирика» бла байламлы ахшы хапар да барды. КъМР-ни Парламенти, Управленияны эсгертиулерин эсге алып, бу дарманны жаланда къаты тергеуге алыннган бланклагъа, башхача айтханда, врач жазгъан рецептлеге кёре сатаргъа керекди деп,аллай бегим чыгъаргъанды. Медицина препаратла сатхан битеу учреждениялагъа да жууукъ заманлада «Лирика» дарманны эркин сатмазгъа деп эсгертиу этилликди, аны юсюнден жазылгъан къагъытха да къол салдырыллыкъды.

Кендрни ачыкълау эм къурутуу жаны бла мадарла да тохтамай бардырыладыла. Шахарланы бла районланы жер-жерли администрациялары бла бирге быйыл 26 гектарда ол заранлы ханс ёсген 54 жер къурутулгъанды. Россейни Наркотиклени сатыугъа контроль этиу жаны бла службасыны Къабарты-Малкъарда Управлениясыны таматасы, полицияны генерал-майору Къулбайланы Руслан бу ишге уллу кёллю болургъа жарамазлыгъын айырып айтханды. «Аманлыкъ ишлени азайгъанлары игиди, алай аланы, артда ачыкълап,тинтип тургъандан эсе, алгъындан жолларын кесген иги тюйюлмюдю»,-дегенди.

Къулбай улу наркоманланы эсепге алыу жаны бла ишни да тап халгъа келтирирге керек болгъанын чертип айтханды. «Наркоманны башха жерге кёчгенди деп эсепден чыгъарып къояргъа жарамайды, бютюнда ол Къабарты-Малкъардан ары кетмеген эсе»,-дегенди ол.

Управленияны таматасыны орунбасары Николай Соловьев а шёндю, сабийлени солуу кезиулеринде, республиканы лагерьлеринде «Саулукълу жай» деген акция башланнганыны юсюнден билдиргенди. Школчула, солугъанлары бла къалмай, кёп затха юйренир, билим алыр ючюн, ведомствола аралы ишчи къауум, районлагъа барып, наркотикле къаллай палахлагъа келтирирге боллугъуну юсюнден лекцияла окъуйдула, фильмле кёргюзтедиле.

Наталья МАРШЕНКУЛОВА.

КЪОРКЪУУСУЗЛУКЪНУ МАДАРЛАРЫ

Жолда акъ-сары ызлыкъла

Нальчикде адамлагъа жолдан жаяу ётерге эркинлик берген жерлени ызлау тюрленнгенди. Энди акъ ызгъа сарыла къошулгъандыла. Ол а водительле аланы узакъдан кёрюр ючюн этилгенди.

Быллай жангычылыкъ былтыр кийирилген эди, алай быйыл а ала кёбюрек болгъандыла. Жолда жюрюуню къоркъуусузлугъун жалчытхан инспекторла, тинтиуле бардырып, сызлыкъланы авариялa аслам болгъан жерледе боятыргъа оноулашхандыла.

Бусагъатда акъ-сары бояулу жаяу жолла тогъуз жерде бардыла: Ленинни, Къулийланы Къайсынны атын жюрютген орамлада, Ленин-Захаров, Ленин-Лермонтов, Шогенцуков-Лермонтов орамла бирге къошулгъан жерледе. Былтыр а ала жаланда юч эдиле. Статистикагъа кёре уа, алайлада аварияланы саны иги да азайгъанды.

Адамла жолдан жаяу ётген акъ-сары тюрсюнлю жерле уа дунияны кёп жерлеринде алгъаракъладан да кийирилгендиле. Европаны бир-бир шахарларында уа аланы тийресинде чыракъла да салыннгандыла. Ол а аварияланы болдурмазгъа болушуругъуна сёз да жокъду.

ПРОКУРАТУРА

Сюдге дау къагъыт бергенди

Чегем районну прокуратурасы бир атлы шахарны жолларын тап халгъа келтирирге кереклисини юсюнден жер-жерли сюдге дау къагъыт бергенди. Асламлы информация органлада басмаланнган статьядан сора прокурор къоркъуусузлукъну жалчытхан инспекторла бла бирге жолланы халын тинтгенди. Анда Октябрьская орам осал халда болгъаны тохташдырылгъанды: аны батыу болмагъан жери жокъду, 70 проценти ахырда бузулупду, бир-бир жерледе асфальт жокъду.

131-чи Федеральный законнга тийишликде уа муниципальный къуралыулада жолланы тапландырыу муниципальный власть органланы жууаплылыгъындады. Чегем шахарда уа жолла асыры осалдан авария кёп болгъанларын, алада адамла ачыгъанларын эсге алып, прокурор, шахарны администрациясы законнга бузукълукъ этгенин эсгертип, сюдге дау жазгъанды. Анда Октябрьская орамны тап халгъа келтирирге кереклисини юсюнден айтылады.

ЖУУАПХА ТАРТЫУ

Мурдар 21 жылгъа тутулгъанды

И.Г.Самойлов жашауну 21 жылын къаты низамлы колонияда ётдюрлюкдю. Быллай оноуну анга КъМР-ни Баш сюдю чыгъаргъанды. Аны прокуратура да къабыл кёргенди. Ол РФ-ни УК-сыны 105-чи статьясыны 2-чи кесегини «а», «ж», «к» бёлюмлерине эмда 30-чу статьяны 3-чю бёлюмюне тийишликде жууапха тартылгъанды.

Сюд тохташдыргъаныча, бу мурдар былтыр май айда эки адамны жойгъанды. Башын жулур ючюн а, энтта башхаланы да ёлтюрюрге умут этгенди. Болсада муратына жеталмагъанды, энди ол мындан ары жашаун колонияда ётдюрлюкдю.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕППАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары), КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан (баш редакторну орунбасары), ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - **42-63-01**. Баш редакторну орунбасарлары - **42-38-21**, **40-04-82**. Жууаплы секретарь - **42-66-85**.
Секретариат - **40-93-62.** Корректорла - **42-63-52.**

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамауат-политика бёлюм - **42-67-68,42-24-02.**
Экономика бёлюм- **42-66-73.**
Культура бёлюм - **42-75-82.**
Социальный политика бёлюм - **42-66-76, 40-59-18.**
Жангылыкъла эм спорт бёлюм - **40-39-93, 42-66-71.**
Письмола эм реклама бёлюм - **42-37-94.**
Тилманчла бёлюм- **47-31-28.**
Сурат алыучу- **42-68-72.**
Бухгалтерия - **42-30-87.**
Операторла - **40-28-49, 42-39-65.**

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди.
Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан **400** газет тизгинден (машинка бла жазылгъан **5-6** бет) кёпню алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда **1994** жылда **14**-чю июньда регистрация этилгенди.
Регистрация номер **—Н—0066.** **Индекс - 51532**

Газетни басмагъа КъМР-ни Асламлы информация органла, жамауат эмда дин организацияла жаны бла министерствосуну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет “Тетраграф” ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, **33**

Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: **76-01-28, 76-01-10**

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни “Роспечать” акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: **42-69-34**

Номерге графикге кёре
19.00 сагъатда къол салынады.
20.00 сагъатда къол салыннганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Беппайланы Муталип - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Бийчеккуланы Жаннета (**1,2-чи** бетле), Акушуланы Феруза (**3,4-чю** бетле) - корректорла.

Тиражы 2660 экз. Заказ № 1826

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электрон почта: elbor_50@mail.ru